

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 20

ASIA: _____

Lisboassa olevan lähetystön raportti n:o 1.

Suvinhoitaja Wundelmann

1577 1940

Pol.

Madridi

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 16/204 PalD. 1940		
148-70	No	L. N.
RYHMÄ	OSASTO	POSA
S	C20	

KIRJELMÄ nro 609/95/40

Madridi SSA 15 P:NÄ heinä KUUTA 1940

VIITTAUS:

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY nro

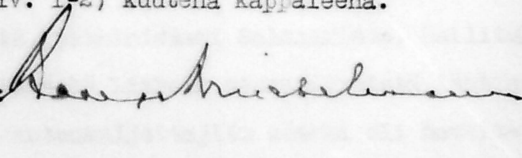
VIITTAUS: D. U. M. 1 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lisboan lähetystön raportti.

Lähetystö toimittaa oheisena kunnioittavasti
 Ulkoasiainministeriölle Lisboan lähetystön raportin No. 1
Juhlallisuuudet Lisboassa (siv. 1-2) kuutena kappaleena.

Asiainhoitaja:

L i s b o a S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 1

Lisboa ssa 15 p:nä heinä kuuta 1940

Asia: Juhlallisuudet Lisboassa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 16 / 204 Pal D. 1940		
12/8-40	AD	L. L.
RYHMÄ	OSASTO	TEHTÄVÄ
5	C20	

Mieluisampaa toimeksiantoa kuin edustaa Suomea Portugalin suurissa itsenäisyysjuhlissa ei olisi voinut saada. Suurempaa myötämielisyyttä ja suorastaan herttaisuutta kuin minkä kohteeksi Suomen edustaja täällä tuli näinä muistorikkaina päivinä, ei voi ajatella. Tasavallan Presidentistä, pääministeri Salazarista, hallituksen ja diplomaattikunnan jäsenistä sekä Lisboan seurapiireistä lähtien aina hotellin palveluskuntaan ja autonkuljettajiin saakka oli havaittavissa sama vilpityn ihailu sankariarmeijamme loistavista saavutuksista, ja ettei kysymyksessä olleet mitkään fraasit vaan täysin spontaaninen tunnustus, sen voi heti havaita. Ulkonaisena esimerkkinä tästä voin mainita, että kun Suomen lipulla varustettu autoni ratsuväkisaattueen ympäröimänä ajoi kaupungin läpi Presidentin linnan onnittelevien esittämistilaisuuteen, kuului tavantakaa katuja reunustavista väkijoukoista huutoja "Viva Finlandia".

Esittäessäni Presidentti Carmonalle lyhyessä ranskan-kielisessä puheessa Presidentti Kallion ja Suomen hallituksen onnittelevat, pyysi hän minua saattamaan Suomen Tasavallan Presidentin ja Suomen hallituksen tietoon sen syvän kiitollisuuden, jonka hän henkilökohtaisesti yhdessä Portugalin koko kansan kanssa tunsu Suomen puolel-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

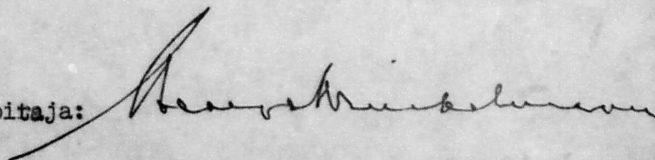
ta heille osotetusta huomaavaisuudesta. Mikäli olen kuullut olisi Presidentti Carmona Presidentti Kalliolle lähettämässään sähkössä myös tulkinnut kiitollisuutensa.

Juhlallisuudet, jotka kestivät kymmenen päivää ja joihin liittyi suuri näyttely, jossa Portugalin kaikki maakunnat ja siirtomaat olivat edustettuina, olivat erinomaisesti organisoidut. Nykyisestä vakavasta ajankohdasta riippuen oli alkuperäisestä ohjelmasta kuitenkin poistettu eräitä juhlatilaisuuksia.

Eräät maat olivat lähettäneet suuria valtuuskuntia, joista ensisijaisesti mainittakoon Brasilian pariinkymmeneen miehen nouseva valtuuskunta, joka koko ajan oli erikoisen huomion kohteena. Englannin valtuuskunnan esimiehenä oli Kentin herttua lähimpinä miehinään lordi Chatfield, marsalkka Birdwood ja Englannin tšekäläinen ambassadööri, Sir Walford Selby. Muista suurimmista valtuuskunnista mainittakoon Argentinan kymmenmiehinen valtuuskunta erään amiraalin johdolla, Pohjois Amerikan valtuuskunta amiraali Lebretonin, Kiinan valtuuskunta suurlähettiläs Wellington Koo'n sekä Espanjan valtuuskunta suurlähettiläs Francon johdolla. Saksaa Ranskaa, Italiaa ja Turkkiä edustivat niiden tšekäläiset lähettiläät suurlähettiläsominaisuudessa ja Euroopan pienempä valtoja heidän lähettiläänsä erikoisvaltuuksin.

Juhlallisuuksien aikana käymiäni keskusteluja kosketellen eri raportissa.

Asiainhoitaja:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 20

ASIA:

Lisboassa olevan lähetystön raportti n:o 2.

Asiainhoitaja Winchelmann

2077 1940.

Pol.

M a d r i d i S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö

KIRJELMÄ n:o 610/96/40

M a d r i d i S S A 20 P: N Ä h e i n ä K U U T A 19

VIITTAUS:

P: N Ä K U U T A 19 P: T T Y n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

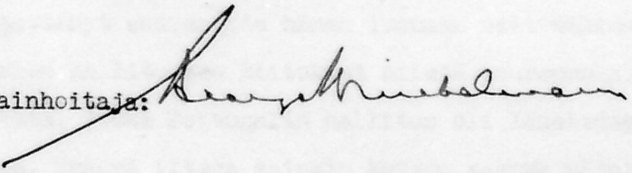
ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 17 / 204 Jul B. 1370		
42/8-40	40	10
RYHMÄ	OSAUSTO	2.
S	C20	

Ulkoasiainministeriö

LLE

ASIA: Lisboan lähetystön raportti.

Lähetystö toimittaa oneisena kunnioittavasti
 Ulkoasiainministeriölle Lisboan lähetystön raportin No. 2
Selostus eräistä keskusteluista Lisboassa (siv. 1-5) kuutena
 kappaleena.

Asiainhoitaja:

Lisboa ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 2

Lisboa ssa 20 p:nä heinä kuuta 1940

Asia: Selostus eräistä keskuste-
luista Lisboassa.

ULKOGASIANMINISTERIÖ	
No 17 / 204 Suo 1940	
12/8-40	No
RYHMÄ	OSASTO
5	C 20

Juhlallisuuksien aikana Lisboassa, joita olen selostanut raportissa No. 1-15/7 1940, olin tilaisuudessa käymään eräitä keskusteluja sekä portugalilaisten valtiomiesten että Lisboassa akkreditoitujen diplomaattien kanssa. Näistä keskusteluista mainittakoon seuraavaa:

1) Pää- ja ulkoasiainministeri Salazar.

Olin pyytänyt audienssia hänen luonaan esittääkseni myös suullisesti Suomen hallituksen kiihokset niistä suurenmoisista tavaralahjoituksista, jotka Portugalin hallitus oli lähettänyt maahamme sodan aikana. Eräänä iltana sainkin kutsun saapua pääministerin luo, jolloin sukeutui miltei tunnin kestänyt keskustelu, jonka pääasiallisimpana kohteena oli sotamme, sitä edeltäneet tapaukset, rauhansopimuksen solmiminen ja nykytilanne Suomessa. Kaikista näistä seikoista annoin pääministerille seikkaperäiset selvitykset. Koko hänen esiintymisensä henki mitä lämpimintä myötätuntoa maatamme kohtaan ja ottamalla huomioon, että hän tunnetusti on Euroopan harvapuheisimpia valtiomiehiä, on minun ilolla todettava, että hänen harvapuheisuutensa mainitussa tilaisuudessa osottautui olemattomaksi. Keskustelun jälkeen lähetin Ministeriölle seuraavan sala-

JAKELUOHJE:

Tavallinen

.....

.....

.....

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sähkeen:

"Esittäessäni eilen pääministeri Salazarille hallituksen kiitokset lahjoituksista syntyi laaja keskustelu sodastamme. Kohokohdaksi muodostui hänen seuraava tervehdyksensä. Pyydän Teitä esittämään Suomen hallitukselle Portugalin hallituksen ja yksimielisen kansan syvimmän kunnioituksen vakuutuksen. Kansanne osottamat ominaisuudet, jotka kelpaavat yleväksi esimerkiksi koko muulle maailmalle, jossa niin paljon selkärangatto-muutta voidaan todeta, pohjautuu erinomaiseen korkeaan moraaliiseen tasoonne. Maanne nimi on kultakirjaimin kirjoitettu historian lehdille ja tulee aina säilymään loistavana todistuksena siitä, mitä pieni ja suhteellisen köyhä maa voi aikaansaada, kun sillä johtotähtenään on palava isänmaanrakkaus."

Keskustellessamme siirtoväen kohtalosta ja mainitessani hänelle, että siirtoväki luovutetuilta alueilta oli kokonaisuudessaan siirtynyt muuhun Suomeen, ei hän enää voinut salata hämmästystään, vaan kutsui saapuville eräitä viereisessä huoneessa olevia hallituksen jäseniä sekä ulkoasiainministeriön pääsihteerin sekä pyysi minua heidän läsnäollessaan toistamaan sen, minkä olin kertonut hänelle. Lopetettuani kääntyi hän muiden läsnäolevien puoleen sanoen "eikö tämäkin seikka ole omiaan todistamaan oikeaksi sen, mitä Suomen asioista hallituksessa keskusteltaessa olen sanonut suomalaisten luonteenlaadusta".

2) Opetusministeri Antonio Faria Carneiro Pacheco:

Olin pyytänyt audienssia opetusministerin luona tarkoituksessa esittää hänelle Suomen hallituksen kiitokset siitä myötämielisyydestä, joka hänen puoleltaan oli tullut maamme osaksi. Kuten tunnettua järjestettiin hänen johdolla ja tarmokkaalla myötävaikutuksellaan kaikissa Portugalin kouluissa erikoinen Suomen lasten päivä, jolloin pidettiin suomalais-venäläistä sotaa ja sankariarmeijam-

me loistavia saavutuksia valaisevia esitelmiä ja Portugalin ja Suomen lipuilla koristetuissa kouluhuoneistoissa laulettiin "Maamme laulu" portugalinkielisin sanoin, jotapaitsi juhlat radioitiin ympäri maan. Juhliin liittyi rahakeräys koululaisten keskuudessa, jonka yhteydessä heille oli huomautettu, ettei lahjan suuruuteen tultais kiinnittämään mitään huomiota, vaan että pienikin avustus oli tervetullut. Kuten tunnettua tuotti keräys kuitenkin 1.000 puntaa.

Opetusministeri oli kovin liikutettu esittäessäni hänelle ja hänen välityksellään Portugalin nuorisolle Suomen hallituksen sekä suomalaisten äitien ja lasten kiitollisuuden tunteet. Hän sanoi ei tehneensä mitään muuta kuin velvollisuutensa, koska hänen opetusministerinä oli vaalittava sitä että Portugalin nuoriso olisi korkeimpien moraalisien arvojen läpitunkema. Mikä oli siis, jatkoi opetusministeri, luonnollisempaa, kuin että hän ryhtyi toimenpiteisiin valistaakseen tšekäläistä nuorisoa tässä suhteessa ja tässä tapauksessa ei voinut esittää parempaa esimerkkiä kuin suomalaisten sankarillinen taistelu kristinuskon, länsimaisen sivistyksen ja korkeimpien siveellisten arvojen puolesta aasialaista barbarismia vastaan. Hän lopetti keskustelun sanoilla " Teidän maamme on aina ollut suuri maa, mutta sotansa kautta se on edelleen kasvanut suuruudessa, sillä maan suuruutta ei arvostella pinta-alan mukaan, vaan niiden siveellisten arvojen mukaan, jotka kansaa eländyttävät ja siinä suhteessa Te olette olleet esimerkkinä koko maailmalle poikkeuksetta". Hän lisäsi vielä, että "Suomen lasten päivään" liittyvä rahakeräys oli ollut ainoastaan symbolista laatua, mutta lausui ilonsa siitä, että se kuitenkin oli tuottanut sievoisen rahasumman, josta sodassa kärsineet lapset voisivat hyötyä.

3) Saksan tšekäläinen lähettiläs, vapaaherra von Hoyningen-Huene.

Olin muutamia päiviä sitten kutsuttu pienille päivällisille Saksan lähetystöön, jolloin minulla päivällisten jälkeen oli pitkä

kahdenkeskeinen keskustelu lähettilään kanssa, jonka vuosien takaa hyvin tunnen. Häntä kiinnosti saada tietää, minkälainen asema ministeri von Blücherillä nykyään oli Helsingissä sekä mitä yleensä ajateltiin Saksasta. Vastasin totuudenmukaisesti, ettei minulla kahteen kuukauteen ollut ollut mitään poliittisia informatioita kotoapain, mutta ettei minulla myöskään ollut mitään syytä luulla muuta kuin että suhteet olivat hyvät, jota äsken solmittu kauppasopimuskin oli omiaan osottamaan. Hän toivoi Suomessa ymmärrettävän, että aikoinaan tapahtunut lähentyminen Venäjään oli silloisissa olosuhteissa ainoa Saksalle mahdollisuus välttyäkseen tulemasta täysin saakretuksi, mutta lisäsi hän, tulevaisuudessa ja sodan loputtua voi tilanne tietysti taas muuttua. Keskustelimme myös täällä liikkeellä olevista huhuista, joiden mukaan Portugalin selkäpuolta uhkasi vaara Saksan taholta, johon lähettiläs huomautti huhujen olevan naurettavaa englantilaista propagandaa, mutta lisäsi, että jos Englanti valtaisi laivastotukikohtia Portugalin mantereella ja ulkosaarilla, tilanne tietysti voisi muuttua. Hän viittasi myös Francon viimeiseen puheeseen, jossa ensi kerran peittelemättä puhuttiin Espanjan Gibraltariin kohdistuvien vaatimusten oikeutuksesta ja sanoi, että Gibraltarin palauttaminen Espanjalle olisi ainoastaan ajan kysymys, ilman että sen saavuttamiseksi tarvittaisiin minkäänlaisia sotatoimia.

4) Italia lähettiläs Bova Scoppa.

Ministeri Bova Scoppa, jonka tunnen Genèven ajoilta, pyysi minut luokseen lounaalle. Hän kertoi tehneensä pitkiä observatiomatkoja Neuvosto-Venäjällä Muurmanskista Tiflisiin ja Vladivostokista Leningradiin, pysähtyen samalla kaikilla huomattavimmilla paikkakunnilla, solmimaan tuttavuuksia. Hän sanoi olevansa täysin vakuutettu siitä, että Neuvosto-Venäjä tulisi jättämään Suomen lopullisesti rauhaan, perustellen käsitystään sillä, että hän luuli tuntevensa venäläisen psyyken siksi hyvin, että vastaiset ekspansioyritykset tulitai-

siin suuntaamaan sinne, missä vastustus olisi pienin (keskustelu tapahtui ennen Bessarabian valtausta) sekä että Suomen sota oli ollut Neuvostoliitolle niin vaikeassti purtava pähkinä, ettei sellaiseen yritykseen toistamiseen ryndyttäisi. Neuvostoliiton katseet oli nyt suunnattu Dardanelleihin ja Stambuliin päin, toivossa saada vanhat unelmat aikanaan toteutumaan.

5) Rumanian lähettiläs, jonka tapasin kohta Bessarabian valtauksen jälkeen, oli hyvin alakuloinen, mutta koetti silti puolustaa maansa selkärangattomuutta tekemällä vertauksia suomalais-venäläisen sodan ja tilanteen välillä, joka olisi syntynyt siinä tapauksessa, että Rumania olisi yrittänyt tehdä vastarintaa. Lähettiläs väitti, että suomalaisilla oli kaikki edut puolellaan, kuten maasto, lumirikas talvi, kovat pakkaset, vahva puolustuslinja j.n.e. kun taas Rumanialta, joka on täydellinen tasankomaa, puuttui kaikki nämä edut. En katsonut aihetta olevan ryhtyä väittelyyn hänen kanssaan, tiedustelin ainoastaan, arveliko hän venäläisten etenemisen nyt pysähtyneen, johon hänen mielestään valitettavasti täytyi vastata kieltävästi ja viittasi samoihin seikkoihin (Dardanelit, Stambul), joista Italian ministerikin oli huomauttanut.

6) Ranskan lähettilästä Amé Leroy'ta kävin myös tapaamassa. Hän oli täysin masentunut, jopa niin pökerryksissä, ettei hänen kanssaan voinut syntyä mitään suoranaista keskusteluakaan, hänen koko ajan toistaessa samoja sanoja "quelle catastrophe". Lähettiläs, joka oli entisen regimen innokkaimpia kannattajia, on nyttemmin erotettu virastaan.

Asiainhoitaja:

L. K. K. K.